

Seat No.

M.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: October/November-2022
Sanskrit (Compulsory) Paper-XII
SANC32: Yog Darshan

Day and Date: Tuesday, 20/12/2022

Total Marks: 60

Time: 3.30 PM To 5.30 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 चित्तभूमी ..... आहेत.
अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६
- 2 संप्रज्ञात योग हा ..... अवस्थांचा असतो.
अ) २ ब) ३ क) ४ ड) ५
- 3 चित्तवृत्ती ..... आहेत.
अ) ३ ब) २ क) ५ ड) ४
- 4 अभावाच्या प्रतीतीचा आधार असणारी वृत्ती ..... होय.
अ) प्रमाण ब) विपर्यय क) निद्रा ड) विकल्प
- 5 योगानुकूल अवस्था ..... ही आहे.
अ) एकाग्र ब) निरुद्ध क) विक्षिप्त ड) क्षिप्त
- 6 प्रणव ..... चा वाचक आहे.
अ) योगा ब) समाधी क) ईश्वरा ड) जीवा
- 7 ..... म्हणजे प्राप्त झालेल्या भूमिकेमध्ये चित्ताचे प्रतिष्ठीत न होणे.
अ) अलब्धभूमिकत्व ब) अनवस्थितत्व क) प्रमाद ड) अविरति
- 8 उदरस्थ वायूला दोन्ही नाकपुड्यांनी विशेष प्रयत्नाने वमन करण्याला ..... म्हटले जाते.
अ) प्रच्छर्दन ब) प्राणायाम क) विरेचन ड) अनुमोदन

- 9 योगदर्शनानुसार अविद्या ..... प्रकारची आहे.
अ) २ ब) ५ क) ८ ड) १०
- 10 वस्तुशून्य ..... वृत्तिला म्हटले आहे.
अ) संकल्प ब) अध्यास क) निधिध्यास ड) विकल्प
- 11 योगदर्शनात बंधने ..... सांगितली आहेत.
अ) २ ब) ३ क) ४ ड) ७
- 12 पतंजली योगसूत्राच्या ..... पादात पंचक्लेशाचे वर्णन केले आहे.
अ) साधन ब) समाधी क) कैवल्य ड) विभूति
- 13 पतंजली योगसूत्राच्या कैवल्यपादात ..... वर्णन केले आहे.
अ) कर्माचे ब) पंचक्लेशाचे क) अष्टांग योगाचे ड) योगाचे
- 14 महर्षि पतंजलीनी कर्माचे ..... प्रकार आहेत.
अ) २ ब) ३ क) ४ ड) ५
- 15 लिंग लिंगी वर आधारित ..... प्रमाण आहे.
अ) आगम ब) विकल्प क) अनुमान ड) प्रत्यक्ष

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 स्मृति: |
- 2 अभ्यास: |
- 3 भवप्रत्ययो विदेहप्रकृतिलयानाम |
- 4 भारतीय तत्त्वज्ञान आणि योगदर्शन.

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 विपर्यय वृत्तीवर थोडक्यात लिहा.
- 2 ईश्वराचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 3 योगसूत्रातील समाधीपादाची थोडक्यात माहिती द्या.
- 4 योगसूत्र ग्रंथाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 चित्तप्रसन्न होण्यासाठी चार भावनांचे अनुष्ठान सविस्तर स्पष्ट करा.
- 2 भाष्य म्हणजे काय ते सांगून भाष्यकार व्यासांचे चरित्रावर सविस्तर निबंध लिहा.

*****

Model Answer Paper

M.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: October/November-2022

Sanskrit (Compulsory) Paper-XII
SANC32: Yog Darshan

Day and Date: Tuesday, 20/12/2022
Time: 3.30 PM To 5.30 PM

Total Marks: 60

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 चित्तभूमी ..... आहेत.

अ) ३   ब) ४   क) ५   ड) ६

Option 1

2 संप्रज्ञात योग हा ..... अवस्थांचा असतो.

अ) २   ब) ३   क) ४   ड) ५

Option 3

3 चित्तवृत्ती ..... आहेत.

अ) ३   ब) २   क) ५   ड) ४

Option 3

4 अभावाच्या प्रतीतीचा आधार असणारी वृत्ती ..... होय.

अ) प्रमाण   ब) विपर्यय   क) निद्रा   ड) विकल्प

Option 3

5 योगानुकूल अवस्था ..... ही आहे.

अ) एकाग्र   ब) निरुद्ध   क) विक्षिप्त   ड) क्षिप्त

Option 2

6 प्रणव ..... चा वाचक आहे.

अ) योगा   ब) समाधी   क) ईश्वरा   ड) जीवा

Option 3

7 ..... म्हणजे प्राप्त झालेल्या भूमिकेमध्ये चित्ताचे प्रतिष्ठीत न होणे.

अ) अलब्धभूमिकत्व   ब) अनवस्थितत्व   क) प्रमाद   ड) अविरति

Option 2

8 उदरस्थ वायूला दोन्ही नाकपुड्यांनी विशेष प्रयत्नाने वमन करण्याला ..... म्हटले जाते.

अ) प्रच्छर्दन   ब) प्राणायाम   क) विरेचन   ड) अनुमोदन

Option 1

9 योगदर्शनानुसार अविद्या ..... प्रकारची आहे.

अ) २   ब) ५   क) ८   ड) १०

Option 2

10 वस्तुशून्य ..... वृत्तिला म्हटले आहे.

अ) संकल्प   ब) अध्यास   क) निधिध्यास   ड) विकल्प

Option 4

11 योगदर्शनात बंधने ..... सांगितली आहेत.

अ) २   ब) ३   क) ४   ड) ७

- Option 2
12 पतंजली योगसूत्राच्या ..... पादात पंचक्लेशाचे वर्णन केले आहे.
अ) साधन ब) समाधी क) कैवल्य ड) विभूति

- Option 2
13 पतंजली योगसूत्राच्या कैवल्यपादात .....वर्णन केले आहे.
अ) कर्माचे ब) पंचक्लेशाचे क) अष्टांग योगाचे ड) योगाचे

- Option 1
14 महर्षि पतंजलीनी कर्माचे ..... प्रकार आहेत.
अ) २ ब) ३ क) ४ ड) ५

- Option 3
15 लिंग लिंगी वर आधारित ..... प्रमाण आहे.
अ) आगम ब) विकल्प क) अनुमान ड) प्रत्यक्ष

Option 3
Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 स्मृति: |
Ans:
- 2 अभ्यास: |
Ans:
- 3 भवप्रत्ययो विदेहप्रकृतिलयानाम |
Ans:
- 4 भारतीय तत्त्वज्ञान आणि योगदर्शन.
Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 विपर्यय वृत्तीवर थोडक्यात लिहा.
Ans:
- 2 ईश्वराचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
Ans:
- 3 योगसूत्रातील समाधीपादाची थोडक्यात माहिती द्या.
Ans:
- 4 योगसूत्र ग्रंथाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 चित्तप्रसन्न होण्यासाठी चार भावनांचे अनुष्ठान सविस्तर स्पष्ट करा.

Ans:

2 भाष्य म्हणजे काय ते सांगून भाष्यकार व्यासांचे चरित्रावर सविस्तर निबंध लिहा.

Ans:

*****